

2023_Anul Aurel C. POPOVICI (LI):

AUREL C. POPOVICI, PATRIOT ROUMAINE. 1863-1917 MORT PAUVRE! -
tipic artichier - reacțiunea, ... condițiunea eternă a culturii naționale?

tribunism

șagunism

Aurel C. Popovici

TRIBUNA 1884

**„La belle époque” lua sfârșit
în zângănit de arme ...
Sfârșitul iluziei.
La question roumaine en
Transylvanie et en Hongrie
eu reprezint idei cu
desăvârșire reacționare ...
austriac din creștet până în tâlpi?
Aurel C. Popovici este un
strălucit ziarist, un ziarist
de idei, un tipic „artichier”
AUREL C. POPOVICI, 1863-1917
PATRIOTE ROUMAINE. MORT PAUVRE
Anul tribunistului Aurel. C. Popovici**

2023-Anul A.C.Popovici (LI): AUREL C. POPOVICI, PATRIOT ROUMAINE. 1863-1917 MORT PAUVRE! - tipic artichier - reacțiunea, ... condițiunea eternă a culturii naționale?

În „Cuvântul” din 10 martie 1927, marele ziarist Pamfil Șeicaru îl prezenta pe Aurel C. Popovici într-un articol memorabil, pe prima pagină a publicației: «Pentru sistemul electoral de promovare a valorilor de conducere înseamnă „Statul e pus la loterie” socotind - și pe bună dreptate - ca și noi cei dela „Cuvântul” modești continuatori - că **statul democrat înseamnă anarhizarea indivizilor, iar civilizația democrată o abstractă civilizație cantitativă. Statul național? Forma civilizației calitative. De aici în cele trei capitole „naționalitatea e o nobilime”, „nobilimea este o lege a firii” și „nobilimea națională”**. Aurel C. Popovici schițează elementele fundamentale ale caracterului naționalității și așa se explică logic cutezătoarea lui replică. „Da: eu reprezint idei cu desăvârșire reacționare. Pentru că „reacțiunea” reprezintă condițiunea eternă a culturii naționale: **Înțelepciunea istorică a neamurilor față cu poftele și fanteziile indivizilor răzleți**”. E în aceste rânduri întreaga ființă morală a lui Aurel C. Popovici. Pasionat de un curaj rar în afirmarea credințelor lui, de o linie robustă în stil, de un ritm viguros în argumentare, fără menajamente, fără protocolare transacții în convingerile pe care le afirma cu o violență, cu o brutalitate de fanatic. Acest neostenit cercetător, **acest cărturar cum rar mai răsare în viața culturală a unui neam**, acest familiarizat cu toate sistemele filozofice, **această frumoasă întrupare a inteligenții românești**, aducea chiar în cea mai aridă argumentare un fluid de pasiune, un suflu seducător de credință, **că fraza lui abruptă, cu precipitări năpraznice de ritm căpăta**

o rezonanță lirică fermecătoare. Era în Aurel C. Popovici un mare temperament de poet și nu poate fi socotită faimoasa lui carte „Gross-Ostereich” decât ca o consolatoare construcție vizionară de poet. **Și s’ar cuveni pentru acest doctrinar al naționalismului, pe acest neostenit luptător al ideii naționale, o postumă recunoștință: să i se aducă oasele în pământul patriei pe care a iubit-o atâta, cum numai un Bălcescu și un Eminescu au iubit-o: în poet și în profet. Pamfil Șeicaru».**

Ultimii ani ai vieții lui Aurel C. Popovici sunt prezentați în lucrarea istoricului Aurel C. Popovici. Politicianul român, născut în Banatul multietnic, a fost profund implicat în toate marile evenimente ale imperiului austro-ungar. După ce a fost într-o audiență la prințul Franz Ferdinand, el a devenit consilier al acestuia în domeniul naționalităților, arhiducele afirmând - după ce l-a cunoscut - „**Acesta-i omul meu; de sfaturile lui trebuie să mă țin**”. Sfătuit de Aurel C. Popovici, arhiducele Franz Ferdinand vizitează Regatul României, primirea oficială de la Sinaia - de către regele Carol I, din iulie 1909 - fiind precedată de o campanie de presă prohabsburgică românească, orchestrată de comitetul de inițiativă, format din tribuniștii Aurel C. Popovici, Ioan Slavici, G. Bogdan - Duică, I. Scurtu, etc. Articolul „**Vine moștenitorul!**” (din publicația „Lupta” 6/19 mai 1909) era un apel la mobilizarea românilor în a-l întâmpina pe prințul moștenitor, în speranța că acesta „va fi odată binefăcător al tuturor popoarelor din monarhia vecină și a românilor îndeosebi”. Faptul că în programul vizitei era anunțată și o audiență pe care principele Franz Ferdinand urma să o acorde unei delegații a românilor transilvăneni așezați în România, în frunte cu profesorul Mândrescu, Aurel C. Popovici și Ioan Slavici, a declanșat o virulentă campanie de presă a unor ziare de presă din monarhia austro-ungară, fiind prezentată și lucrarea federalistă a gânditorului român. Vizita a avut un ecou pozitiv în rândul românilor din imperiu, atentatul de la Sarajevo (15/28 iunie 1914) punând capăt speranțelor multor popoare, dar și al grupării care milita pentru federalismul imperiului. Reproducem un pasaj din lucrarea istoricului sibian: «Odată cu dispariția lui de pe scena istoriei, omul providențial, care să pună mâna pe sabia și pe burete pentru a redeseña harta monarhiei, dispărea și el. Credem, împreună cu mulți critici ai lui Popovici, printre care Vasile Goldiș, Wickam Steed, Karl Renner sau chiar ministrul Beck, că aici, în zona factorilor politici chemați să înfăptuiască Austria-Mare pe baza criteriilor naționale, se plasează principalul punct slab al proiectului federalist al lui Aurel C. Popovici. Odată cu dispariția lui Franz Ferdinand, spectrul războiului lua locul proiectelor federaliste de reformare a imperiului. „**La belle époque**” lua sfârșit în zângănit de arme, alungată de bubuitul tunurilor. Curțile marțiale, cu legile draconice, ale stării de război, amenințau orice derapaj, orice inițiativă politică, orice tentativă de gândire liberă. Aurel C. Popovici, care în tinerețe se amăgise cu ideea că este „**austriac din creștet până în tâlpi**” nu-și mai găsea locul în acea lume». Lucrarea monumentală a istoricului dr. Vasile Crișan (format mare, 285 pagini, inclusiv ilustrații și harta imperiului) se încheie cu subcapitolele: „**Sfârșitul iluziei. La question roumaine en Transylvanie et en Hongrie (1916)**” și „**Preliminarii ale Marii Uniri**”; sunt prezentate multele demersuri făcute de Aurel C. Popovici pe lângă marile cancelarii de la Viena, Berlin și București. Aurel C. Popovici și Alexandru Vaida Voevod erau considerați „**cel mai periculoși români**”, ambii refugiindu-se Elveția, fiind convinși că dintr-o țară neutră vor putea ajuta mai bine națiunea lor.

Episodul celor 5 săptămâni petrecute la Berlin (1915) este edificator, Aurel C. Popovici fiind primit de cancelarul Germaniei, Theobald von Berthmann-Hollweg, unde îi expune concepția sa federalistă, menită să salveze monarhia. Ulterior, într-un restaurant „de pe Unter der Linden”, a avut loc o întâlnire cu circa 10-15 oameni politici germani, Aurel C. Popovici prezentând „**o patetică expunere a proiectului său federalist**”. Prezent la întâlnire, Freiher von Maltzhau „un intim al Kronprinz-ului” a făcut o observație, reținută în „Memoriile” lui Vaida-Voevod, prezent la dezbateri: «Domnule profesor,

argumentați admirabil, însă permiteți-mi o observație. (...) Totuși eu cred că, **decât un Grossosterreich**, peticit din fragmente de stătulețe, din punctul de vedere al intereselor germane **ar fi de preferat** (arătând cu degetul contururile petei albastre de pe hartă, între Nistru și Tisa) **o Românie Mare cu mult mai închegată, mai omogenă și mai solidă, ca aliată**". Aurel C. Popovici îi răspunde că el nu-și poate permite să facă o politică bazată pe sentimente și fantezie, fără să bănuiască faptul că nu peste multă vreme istoria îi va da dreptate colonelului von Maltzhau». Destinul său se frânge brusc, organismul slăbit de un diabet neputând face față unei congestii pulmonare. Deși și-a dorit un mormânt la Lugoj, a fost înmormântat în Cimitirul comunal din Geneva. Istoricul Vasile Crișan a consemnat: «Pe piatra sa de mormânt (...) ca un memento al sacrificiului în slujba națiunii și ca un reproș adresat destinului, stă scris: „**AUREL C. POPOVICI, PATRIOTE ROUMAINE. 1863-1917 MORT PAUVRE**”.

În contextul acestui an - Timișoara fiind capitală culturală europeană - invităm timișorenii să lectureze lucrarea scriitorului Gheorghe Jurma: „**Descoperirea Banatului**” (Editura Timpul, 1994). Din aceasta se poate reține capitolul „**Profeția sau inactualitatea filozofiei națiunii: A.C. Popovici**”, din care reproducem selectiv: «(...) Alături de Mihail Eminescu și Nicolae Iorga, **Aurel C. Popovici este un strălucit ziarist, un ziarist de idei, un tipic „artelier”**, cum se spune în limbaj profesional, ziaristul care scrie articolul de fond, coloana vertebrală, determinând cotidian atitudinea ideologică și politică a gazetei. N-a fost problemă la ordinea zilei sau din temele principale ale gândirii europene asupra cărora să nu-și fi spus autorizat și documentat cuvântul său din punctul de vedere al poziției originare.” (...) **Filosof al statului și sociolog, tactician politic de factură machiavelică, profet politic nerealizat, Aurel C. Popovici rămîne una dintre cele mai stranii, mai complexe și mai mărețe figuri din istoria culturii noastre moderne**”. (...) Un număr al publicației „**Carașul nou**”, din Oravița (...) este închinat memoriei lui A.C. Popovici. Un moto, la manșeta ziarului, din gânditorul bănățean atrage atenția asupra ideii: „**Întreaga civilizație a lumii nu se produce decât de naționalități: și nu se poate menține și dezvolta decât în lăuntru lor. Omenirea e o abstracție, un cuvânt. Ea nu trăiește și nu poate trăi decât în și prin naționalitățile ce o alcătuiesc**”. Rîndurile scrise pentru „**Carașul nou**” de Nicolae Iorga rețin: „Aurel Popovici a putut să urmeze o cale greșită în ce privește viitorul poporului românesc care numai pe baza încrederii în sine își poate atinge țintele firești. **Dar a fost o mare inteligență și un om cu o voință de fier**. Afară de aceasta, în România de atunci, a tuturor răsplătirilor pentru cine, viind de „dincolo”, știa servi, el a rămas drept, cu fruntea sus, închis în credința sa”.

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/eveniment/2023-anul-a-c-popovici-li-aurel-c-popovici-patriot-roumaine-1863-1917-mort-pauvre-tipic-articlier-reactiunea--conditiunea-eterna-a-culturei-nationale-173443.html>

În: *Tribuna*, 16 decembrie 2023